

“Bij ons gaat het niet om de humor, maar om het **contact**”

Cliniclowns ken je ongetwijfeld. Maar ook in voorzieningen voor mensen met een handicap kan je tegenwoordig een clown tegen het lijf lopen, al hebben zulke ‘contactclowns’ een heel ander doel. “Wij hebben geen grappige acts of spelletjes bij, we willen de mensen vooral aandacht geven.”

TEKST STEFANIE VAN DEN BROECK
FOTO'S THOMAS DE BOEVER

SPONTANITEIT. “Door onze rustige aanpak groeit het vertrouwen.”

Aan de poort van voorziening De Bolster in Kluisbergen staat Geert Baetens ons op te wachten, samen met zijn collega-clown Nele Van den Hende. Nu zien ze er nog heel normaal uit, maar straks trekken ze een vrolijk clownsuniform aan, inclusief rode neus. Dan veranderen ze in Gertie (al mogen sommigen Pipo zeggen) en Nellf. De bewoners kennen deze twee clowns al een beetje, want het is de negende keer dit jaar dat ze langskomen. “Eén jongen met autisme duwde ons in het begin letterlijk weg, hij wilde niets van ons weten”, vertelt Nele. “Maar de laatste keer kwam hij me spontaan een kus geven. Doordat we hen zo rustig en onbevungen benaderen, groeit het vertrouwen. Meestal slagen we er ook in om de bewoners rustiger achter te laten wanneer we vertrekken.” “Nochtans kunnen mensen met een verstandelijke handicap soms heel verlegen reageren op vreemden, of zelfs agressief”, zegt Geert. “Maar bij ons gebeurt dat heel zelden. Ik denk dat ze aanvoelen dat wij niets van hen verwachten. We vinden het ook heel belangrijk om ons hoofd vooraf helemaal leeg te maken. Na een korte briefing met het personeel – zijn er bewoners die het vandaag extra moeilijk hebben, mensen met wie we beter even geen contact zoeken of mensen die er net wél veel nood aan hebben – trekken wij ons even terug. We verkleden ons en mediteren samen, om alle zorgen van het gewone leven achter ons te laten en helemaal op te gaan in onze rol als clown.

Een contactclown moet zich heel kwetsbaar durven op te stellen, alleen zo kan je mensen echt bereiken.”

De contactclowns beginnen hun ‘tournee’ bij Josiane, een dame die in haar eentje op haar kamer zit. Ze zit in de zetel, stilletjes voor zich uit te kijken. Nele klopt op de deur en stapt voorzichtig binnen. “We hebben vandaag een man met een fotoapparaat bij”, zegt ze. “Mag die ook binnen?” Josiane knikt. Fotograaf Thomas stapt voorzichtig naar binnen en Gertie en Nellf beginnen te zingen, als waren het operasterren. “Tho-o-o-o-o-o-ooooo-mas!” Josiane glimlacht. Nadien vertellen Geert en Nele dat ze vaak neurien of zingen om de mensen te bereiken. “Ik zing eigenlijk wel vals”, lacht Nele.

Intussen heeft clown Gertie een pluimpje uit zijn tas gehaald. Hij kriebelt er zachtjes mee langs de wangen van Josiane. En dan begint Nele stil te vertellen. “We zijn naar zee geweest, Josiane.” Geert veert recht en klimt op de stoel. “Ik stap al in de boot. Hou jij me vast, Josiane?” Ze neemt zijn hand en laat zich meeslepen door de zachte geluiden. Psjsjsj. Psjsjs. Alsof ze op de golven zitten. Dan begint Geert te zingen. “Twee ogen zo blauw. Twee ogen zo blauw.” En Nele neuriet in haar oor. Josiane zit zachtjes te wiegen. Ze heeft nog geen woord gezegd, maar ze geniet wel zichtbaar. Na ongeveer tien minuutjes zit het bezoekje erop. “Hallo, hallo, dat was het dan. Wij komen nog weer, een volgende keer”, zingen de clowns. En ze trekken de deur zachtjes weer dicht.

LIEDJES EN MUZIEK

In de eerste leefgroep waar onze contactclowns binnenstappen, is het uitzonderlijk rustig, door een sportdag. “Eigenlijk is dat een luxe”, fluistert Geert me toe. “Zo kunnen we extra veel aandacht schenken aan de mensen die er wel zijn.” Melanie, een van de drie aanwezigen, is meteen enthousiast. “Dag madame!” Gilbert, die naast haar zit, begint te grinniken. Dit gezelschap heeft duidelijk zin in wat humor. Clown Gertie haalt een visnet uit zijn tas en trekt het over zijn hoofd. Hij begint te voelen aan het gezicht van Melanie en probeert te raden wie het is. “Is het Gilbert? Nee? Dan is het Nick!” Melanie schatert. “Nee, ‘t is madame!” Nick, de derde bewoner in de kamer, zit er stilletjes bij. Gertie stapt naar hem toe met een

meetlint. “Goed vasthouden hé Nick, zodat ik niet val.” Het lint glipt weg uit Nicks vingers en Gertie valt neer. “Nog een keertje, Nick.” Ditmaal bindt hij het lint goed rond zijn hand. Zodat hij kan duiken zonder te vallen. Nick straalt. “Eigenlijk houd ik hém vast”, vertelt Geert me achteraf. “Dat doen we wel vaker. Maar we geven de bewoners het gevoel dat zij ons rechthouden. Dat is heel belangrijk voor hun eigenwaarde.” Intussen is clown Nellf aan een muziekdoozje aan het draaien. La-la-la-la-la-la-la-laaaaa... Für Elise in pocketformaat. Melanie wiegt met haar hoofd, Gilbert blijft glimlachen. Een paar grapjes later is het tijd om naar de volgende groep te vertrekken. “Dag madame!” En ze wuift.

In de volgende leefgroep is het iets drukker. De clowns houden eerst halt bij Bram, een jongeman in een rolstoel die bijna blind is. Maar liedjes, daar is hij verzot op. Het liefst hoort hij een mooie schlager, of iets van Samson en Gert. Clown Gertie begint te zingen, en haalt dan een beltenblazer boven. Bram ziet de bellen niet, maar voelt ze tegen zijn armen spatten. En hij geniet er duidelijk van. Wat verderop zit een oudere bewoonster in de zetel. Ook zij houdt wel van muziek. Als Gertie zijn topper ‘Twee ogen zo blauw’ begint te zingen, schreeuwt ze mee. En ze kan niet stoppen met hem te knuffelen. Intussen staat Nellf bij bewoonster Marianne en ze trekt voorzichtig haar bril recht. Een van de vaste begeleiders reageert verbaasd. “Straf dat ze dat toelaat. Als ik dat

“ DE ZORG VOOR MENSEN MET EEN HANDICAP IS HEEL GOED IN VLAANDEREN, MAAR DE CONTACTCLOWNS KUNNEN EEN MEERWAARDE BETEKENEN.

probeer, slaat ze mijn hand meteen weg.” De begeleiders staan de hele tijd mee te kijken. Ook zij genieten duidelijk van de contactclowns.

ONBEVANGEN

Geert en Nele besluiten: “Sommige voorzieningen beschouwen onze belevingsgerichte zorgmomenten (want zo heten ze officieel) als een soort opleiding op de werkvloer. De zorg voor mensen met een handicap is heel goed in Vlaanderen, maar ik denk dat wij toch nog een meerwaarde kunnen betekenen. Vaak pikken de begeleiders kleine zaken van ons op. Vooral de onbevungenheid – het ‘lege hoofd’ – is heel belangrijk. Echt tijd maken voor de bewoners, om ook de kwetsbaarsten onder hen te bereiken.” Dat laatste blijkt nog eens wanneer een laatste bewoonster bedeesd de leefgroep binnenwandelt. De clowns spelen een handenspel en strelen zachtjes over haar rug. De jonge vrouw omhelst hen en zou hen het liefst nooit meer loslaten. Nellf krijgt tranen in de ogen. “Hiervoor doen we het dus.” ✨

MEER INFO

Contactclowns in de zorg NeuzeNeuze is altijd op zoek naar nieuwe clowns én voorzieningen. Hun werking is gericht op mensen met dementie en personen met een verstandelijke handicap. Alle informatie op www.contactclownsindezorg.be